

Podnikatelé, odbory a ekologové společně

Vítr do plachet českého průmyslu

V České republice jsme si bohužel museli zvyknout na řešení následujících situací: velká firma z tradičního oboru českého průmyslu má problém, globální ekonomické vlivy ji přivádějí na pokraj bankrotu a zaměstnanci jsou odkázáni na to, jak se zachová majitel, případně jestli pomůže stát. Pokud je majitel extrémně nezodpovědný, problém eskaluje. Klasickým příkladem je bývalý majitel OKD Zdeněk Bakala, který v letech hojnosti čerpal zisky z těžby (státního) uhlí, ale v hubených letech nebyl ochoten pomoci.

Nyní sledujeme například příběh ohrožených vítkovických strojů. Jakkoliv se v některých otázkách odbory, podnikatelé a ekologické organizace neshodnou, není mezi nimi sporu o tom, že se bez průmyslu neobejdeme, a je tudíž lepší, aby zůstal v Česku. Nakonec i černé uhlí je stále nenahraditelná ingredience ve výrobě surového železa a oceli... Globální trendy jsou neúprosné. Je potřeba hledat nové příležitosti pro zakázky a potažmo práci. A není to pouze teorie. Generální ředitel společnosti **Libor Witassek** nedávno poznamenal, že zatímco pro uhelné a jaderné technologie je malý odbyt, podniku roste výroba pro větrné elektrárny – ovšem jen na vývoz.

Kromě ostravské Vítkovice Heavy Machinery, a.s., vyrábí hlavní hřídele pro větrné elektrárny i plzeňský Pilsen Steel, s.r.o. Chrudimský SIAG CZ, s.r.o., produkuje ocelové stožáry a nosné konstrukce strojoven, Brück AM, s.r.o., ve východočeském Zámrsku zase obří ložiskové prstence. Česká pobočka firmy Bosch Rexroth, s.r.o., spolu s Wikovem MGI, a.s., sídlícím v Hronově na Náchodsku vyrábějí převodovky. Společnost SKF CZ vyrábí v Chodově u Sokolova mazací systémy.

Těchto sedm výrobních podniků dává už dnes práci více než šesti stovkám lidí. Dalšíh asi 300 pracovníků zajišťuje provoz a údržbu necelých dvou stovek českých větrných elektráren. Bohužel v roce 2015 nevznikla ani jedna nová elektrárna a letos to bude stejné. Stát je, co se týče nových projektů, na rozdíl od jiných (nejen obnovitelných) zdrojů elektřiny vůbec nepodporuje. Inženýři i dělníci tu v místních továrnách jsou, ale vyrábějí jen na vývoz, tedy zlomek toho, co by mohli. Například Dánsko je naopak díky domácí poptávce po větrných turbínách významným hráčem v tomto průmyslovém odvětví.

V naší zemi je potenciál výroby elektřiny z větru výrazně nevyužitý. Jasně to dokládá i schválená Státní energetická koncepce ČR, jakkoliv použité scénáře považují ekologické

organizace a firmy z oboru obnovitelných zdrojů za minimalistické.

Jak by se nové projekty větrných elektráren projevíly na zaměstnanosti?

Tuto otázku si společně položili Komora OZE, tedy podnikatelé v oblasti obnovitelných zdrojů, Odborový svaz ECHO a ekologická organizace Hnutí DUHA. Společně zadali energetickým a ekonomickým expertům ze Střediska pro efektivní využívání energie (SEVEN) vypočítat, jak by se rozvoj větrné energetiky v Česku odrazil na pracovních místech. Studii pak zveřejnili ve spolupráci s odborníky na nové technologie z Hornicko-geologické fakulty Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava.

Sondy Revue vám ve spolupráci s nadací

přináší seriál článků
zaměřených na témata,
o kterých se v ČR
nediskutuje a nepíše.

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

Na www.hnutiduha.cz/windustry je ke stažení studie, která zjistila, že už během příští dekády u nás může vzniknout nejméně 1503 nových stálých pracovních míst, přičemž bezmála 80% bude ve výrobním průmyslu. Bavíme se tedy opět o tradičním českém strojírenství. Kolem roku 2050 může sektor dávat práci přinejmenším více než pět a půl tisícům lidí.

Nové pracovní příležitosti mohou vzniknout především v regionech, které je nejvíce potřebují. Studie odhaduje, že nejméně tři až čtyři tisíce nových míst vzniknou v oblastech, kde se budou větrné elektrárny stavět. Místní firmy se budou podílet na projektové přípravě, výstavbě, budou elektrárny provozovat a podílet se na jejich údržbě. Jde o pracovní místa s vysokou přidanou hodnotou, což naše ekonomika potřebuje.

Podle studie přinese větrná energetika i oživení návazného výrobního průmyslu, který zaměstná nejméně dva tisíce pracovníků. Ve výrobě dílů pro větrné elektrárny anebo v jejich údržbě mohou najít uplatnění strojaři a další pracovníci, kteří dnes vyrábějí pro jiná

energetická nebo průmyslová odvětví. Pracovní příležitosti by měly vzniknout také v malých a středních firmách: stavebních, elektroinstalačních, strojírenských a těch, co připravují projekty výstavby větrných elektráren.

Chytil šanci

Zmíněná Státní energetická koncepce ČR předpokládá znásobení instalovaného výkonu obnovitelných zdrojů včetně větrných turbín. A kalkuluje také, že již za patnáct let budou obnovitelné zdroje v tuzemsku zaměstnávat stejné množství lidí jako uhelná energetika včetně těžby. A za dvacet let by při odpovídajícím rozvoji mohly obnovitelné zdroje vést tabulku počtu zaměstnanců v energetice.

Jenže od konce roku 2014 nebyla v Česku vztyčena ani jedna nová větrná turbína. Nové projekty prakticky nikdo nepřipravuje, aktuálně na nich pracuje jen asi dvacítko lidí. Jeden z důvodů je zřejmý – v roce 2013 vláda zastavila provozní podporu pro všechny nové obnovitelné zdroje, tedy i větrné elektrárny. Šlo o (bohužel velmi pozdní) reakci na pád výrobních cen fotovoltaických panelů, který spolu se zbytečně štedrými výkupními cenami způsobil nepřiměřený nárůst na podporu velkých solárních projektů. Druhým důvodem je často negativní postoj samospráv k umístění těchto elektráren.

Postupně byla zpět prosazena provozní podpora pro biomasu, bioplyn a vodní elektrárny. Malé fotovoltaické elektrárny na střeších domů již díky rozvoji této technologie nepotřebují provozní podporu, přesto na ně domácnosti mohou získat peníze například z programu Nová zelená úsporám. Větrné elektrárny však jako jediné zůstaly stranou a žádná podpora jim stanovena nebyla.

Faktem je, že zatím větrné elektrárny, stejně jako ostatní obnovitelné zdroje, nemohou bez podpůrných mechanismů konkurovat elektřině vyráběné ve starých uhelných elektrárnách, které nemusí do výrobní ceny započítávat škody na zdraví a životním prostředí. Stejný problém se ovšem týká také nových jaderných a plynových elektráren. A nakonec ani stavba nových uhelných zdrojů není kvůli nízkým cenám elektřiny výhodná.

Proto i v úspěšných zemích, jako je Německo, Velká Británie, Dánsko nebo v poslední době Polsko, závisí rozvoj větrných elektráren na podpůrných mechanismech.

Podpora ano, ale přiměřená

I v Česku má smysl debatovat o zavedení rozumné podpory pro nové větrné elektrárny. Není ovšem důvod, aby taková podpora směřovala do daňových rájů neprůhledným firmám, které by navíc elektrárny prosazovaly přes odpor místních lidí.

Naopak, z podpory by měli mít užitek především ti, kdo se na podporované zdroje budou dívat z okna. V Německu patří dvě třetiny celkového instalovaného výkonu všech obnovitelných zdrojů (v přepočtu je to asi 25 Temelínů) přímo spotřebitelům vyrobené energie – občanům, obcím, zemědělcům i podnikům. Vlastnictví elektráren ze strany obcí či družstev je běžné i v Dánsku nebo Velké Británii. Podmínkou přiměřené a správně směřované podpory je precizní novela zákona o podporovaných zdrojích energie, která využije zahraniční zkušenosti. V zákoně existující a prověřený systém zelených bonusů, který je pro stát a spotřebitele výhodnější než pevné výkupní ceny, by se rozšířil na nové projekty větrných elektráren. Provozní podpora by se však týkala pouze projektů, do kterých mohou vstoupit dotčené obce a jejich obyvatelé. Podmínkou by totiž bylo, že jim investor nabídne minimálně třicetiprocentní podíl ve svém projektu. Soukromí investoři samozřejmě mohou stavět větrné elektrárny, i když podíl na vlastnictví nenabídnou, ale v takovém případě nezískají provozní podporu. Naopak čistě obecní a občanské projekty nárok na provozní podporu získají a mohou bez problémů zapojit i zemědělce či podnikatele.

Zatímco pracovních míst v uhelné energetice ubývá a práce na nových jaderných reaktorech je zatím v nedohlednu a krajně nejistá, větrná energetika může nabídnout uplatnění tisícům lidí i tradičnímu těžkému průmyslu a ještě pomoci obcím a regionům. Podobně jako třeba slavné Gdaňské loděnice reagovaly na nižší poptávku po výrobě lodí přechodem na výrobu větrníků.

KAREL KLUSÁK,
místopředseda Odborového svazu ECHO
VLADIMÍR LAPČÍK,
Institut environmentálního inženýrství
Hornicko-geologické fakulty Vysoké školy
báňské – Technické univerzity Ostrava
ŠTĚPÁN CHALUPA,
místopředseda České společnosti pro větrnou energii a předseda Komory OZE
JIRÍ KOŽELOUH,
programový ředitel Hnutí DUHA

